

DINIY MASALALARDA TA'LIM-TARBIYANING AKS ETISHI

Bozorova Ro'zigul Sharofovna

Osiyo Xalqaro Universiteti tarix va filologiya kafedrası

Falsafa fanlari bo'yicha fan doktori

Avezov Otabek Odilovich

Osiyo Xalqaro Universiteti Ijtimoiy fanlar va texnika fakulteti

Pedagogika va psixologiya magistratura mutaxassisligi

1-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7960814>

Annotatsiya: Maqolada diniy ta'lim u tarbiyalashga, eng avvalo, yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishga da'vat etilgan. Har qanday diniy ta'lim bolada eng yaxshi fazilatlarning namoyon bo'lishiga va oshkor etilishiga hissa qo'shishi kerak.

Kalit so'zlar: axloqiy qoida, tarbiya, odob, din, ta'lim-tarbiya, milliy qadriyat, milliy tafakkur, islom madaniyati.

Bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash insoniyatning eng muhim masalalaridan biri bo'lib, uning rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Bu masala bo'yicha ikkita fikr mavjud. Bir fikr tarafdorlari bolaga din yordamida ezgulikni singdirish eng ma'qul, deb hisoblasa, boshqalari esa dinsiz ham yaxshi insonni tarbiyalash mumkin, deb hisoblashadi. Farqga qaramay, bu pozitsiyalar bir narsaga mos keladi: barcha ota-onalar o'z farzandlariga jamiyatdagi axloq normalari va to'g'ri xulq-atvori haqida tasavvurga ega bo'lishlarini xohlashadi. Diniy ta'lim bolaning shaxsini shakllantirishga, uning dunyoqarashiga qanday ta'sir qilishi haqida - maqolamizda o'qing.

Ta'lim va din Har qanday diniy ta'lim bolada eng yaxshi fazilatlarning namoyon bo'lishiga va oshkor etilishiga hissa qo'shishi kerak. Tarbiya- bu insonda ma'lum fazilatlarni shakllantirish uchun unga ta'sir qilish. Bu diniy ta'lim U tarbiyalashga, eng avvalo, yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishga da'vat etilgan. Har qanday diniy ta'lim bolada eng yaxshi fazilatlarning namoyon bo'lishiga va oshkor etilishiga hissa qo'shishi kerak. Shu tarzda tarbiyalangan bola Xudo o'ziga qo'ygan ibtidoga ko'ra o'ylaydi va harakat qiladi, har bir ishida, har bir fikrida Xudo asosiy o'rinni egallagan dunyoqarashga mos kelishga harakat qiladi.

Asosiy qism

Diniy ta'limning barcha shakllari muqaddas ma'no va ma'lum bir konfessiyaning o'ziga xos mazmuni bilan to'ldiriladi. Bunday shakllarning ta'siri ostida bolada ma'lum me'yorlar va qadriyatlar tizimi, maxsus turmush tarzi shakllanadi. Bolaning ma'naviy hayotini shakllantirish Chaqaloqlardagi yaxshi

fazilatlar beqaror va qo'llab-quvvatlash va mustahkamlashga muhtoj. Bolaning asl tabiati noziklik, rahm-shafqat, muloyimlik, samimiylikdir. Biroq, chaqaloqlarda bu yaxshi fazilatlar beqaror va qo'llab-quvvatlash va mustahkamlashga muhtoj. Ota-onalar bolada ana shu tug'ma mehr-oqibatni saqlash va rivojlantirishga harakat qilishlari, bolaga o'z fe'l-atvorining salbiy ko'rinishlariga qarshi kurashish vositalarini topishga yordam berishlari, "vijdon" deb nomlangan zarur sifatni shakllantirishlari kerak. Bu yo'lda bolaning oilasida qabul qilingan e'tirof hikmatlari asosida olib boriladigan diniy ta'lim yordam berishi mumkin. Bu chaqaloqning ma'naviy hayotini to'g'ri shakllantirishning kaliti bo'ladi.

Qayerdan boshlash kerak? Dinga asoslangan ta'limni qanday boshlash kerak, to'g'rimi?

1. Bolaning Xudoga bo'lgan ishonchiga tayanib, Unga munosabatni shakllantirish.
2. Shuni unutmangki, Xudoga bo'lgan ishonch, Unga bo'lgan sevgisi bolaning barcha eng yaxshi fazilatlarini shakllantirishning kalitidir: mehribonlik, rahm-shafqat, hamdardlik, tavba, o'zaro yordam, achinish, uyat, yaxshiroq bo'lish istagi va boshqalar.
3. Esda tutingki, yaxshilik va yomonlik tushunchalari 3-4 yoshli chaqaloqqa allaqachon mavjud. Siz ularni faqat bola uchun qulay, maqbul shaklda taqdim etishingiz kerak.
4. Diniy ta'limni bolaga boshqa yo'l bilan tushuntirib bera olmaydigan ba'zi asosiy savollarni hal qilish vositasi sifatida tushuning: "yaxshi" va "yomonlik" toifalari, dunyoning yaratilishi, hayotning ma'nosi va boshqalar.

Oilada diniy tarbiya, uning vositalari Mo'min ota-onalar diniy ta'sir vositalari yordamida bolaning xarakterini tuzatishi mumkin. Oilada diniy tarbiya bolaga ta'lim berishdan boshlanadi tingla. Biz chaqaloqqa buni qanchalik tez o'rgatsak, uni yanada o'rgatish osonroq bo'ladi. Avvaliga bu oddiy edi: taqiqlangan va hammasi. Undan keyin? Ba'zan bizda nima uchun bu yoki bu mumkin emasligi haqida so'zlar va dalillar etarli emas. Bunday vaziyatlarda ota-onalar ikkita variantga murojaat qilishlari mumkin. Birinchi holda, ular jazodan foydalanadilar. Biroq, agar u tez-tez ishlatilsa, uni tarbiyaning asosiy usuliga aylantirsa, u o'jarlik, itoatsizlik, g'azab, maxfiylik, bolaning qalbiga ishonchsizlikni keltirib chiqarishi mumkin. Ikkinchi holda, siz ta'limning diniy usulidan foydalanishingiz mumkin, bu esa yanada samarali ishlaydi. Bunday holda, ota-onalar bolani jazolashlari shart emas, talab qilinadigan qoidalar ularning ixtirosi emasligini tushuntirish kifoya, lekin Rabbii Xudo (Oliy Quadrat)

buni talab qiladi. Mo‘min ota-onalar: "Bunday qilmanglar - Xudo buni ma’qullamaydi ..." deyishadi. Asta-sekin, bolani Xudo bolaning barcha harakatlarini kuzatib turishini his qilishga o‘rgatish mumkin va bu ta’lim maqsadlarida bolaning xatti-harakatlariga ta’sir qilishning yanada insoniy usuliga aylanishi mumkin. Farzandni tarbiyalash, diniy ota-onalar ham unga Xudo yaxshi xulq-atvorni, murakkab foydali ishlarda - yordam berishini, himoya qilishini, omad keltirishini aytadi. Shuning uchun ular bolani ibodat qilishni, qiyinchiliklari haqida Xudo bilan gaplashishni, shuningdek, barcha ne’matlar uchun Xudoga shukur qilishni o‘rgatadi.

Farzandlar rivojlanib borar ekan, imonli ota-onalar ham shunday qila oladilar diniy ta’sir vositalari yordamida bolaning xarakterini tuzatish:

1. diniy adabiyotlarni birgalikda o‘qish va muhokama qilish
2. ma’badga tashriflar
3. muqaddas kunlarni nishonlash
4. an’anaviy bayramlarni nishonlash.

Maktabda ma’naviyat darslarining xususiyatlari Siz maktabdagi “Diniy madaniyat asoslari va dunyoviy axloq” fanini o‘rganish orqali dinlar bilan tanishishingiz mumkin. Endi rus maktablarida siz maktab mavzusini tanlashingiz mumkin “Diniy madaniyat va dunyoviy axloq asoslari”. Dastur oltita yo‘nalishni o‘z ichiga oladi, ulardan birini ota-onalar farzandlari uchun o‘z qarashlari va e’tiqodlariga qarab tanlashlari mumkin:

1. “Jahon diniy madaniyatlari asoslari”
2. “Dunyoviy axloq asoslari”
3. "Pravoslav madaniyati asoslari"
4. “Islom madaniyati asoslari”
5. "Yahudiy madaniyati asoslari"
6. “Buddizm madaniyati asoslari”.

Xulosa

Maqolamning so‘ngini birinchi Prezidentimiz I.A.Karimovning so‘zlari bilan yakunlamoqchiman: «Islom dini-bu ota-bobolarimiz dini, u biz uchun ham imon, ham axloq, ham diyonat, ham ma’rifat ekanligini unutmaylik. U quruq aqidalar yig‘indisi emas. Anna shu ma’rifatni kishilarimiz jon-jon deb qabul qiladilar va yaxshi o‘gitlariga amal qiladilar. Mehr-oqibatli, oriyatli, nomusli bo‘lishga, izzat-ehtirom tushunchalariga rioya etishga harakat qiladilar».

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati:

1. <https://minikar.ru/uz/ezoterika/ponyatie-o-religioznom-vospitanii-religioznoe-vospitanie-detei/>

2. Sharifa MADRAHIMOVA, journalist
3. Ma`rifat jurnali
4. Sobirovich, T. B. (2023). Manifestations of Moral Threats in the Ideosphere of Uzbekistan and Their Prevention Strategy. Asian Journal of Basic Science & Research, 5(1), 103-108.
5. Sobirovich, T. B. (2023). Basic Criteria for Building the Third Renaissance in Uzbekistan. Asian Journal of Applied Science and Technology (AJAST), 7(1), 149-157.
6. Sobirovich T. B. National Revival and Development Idiosphere of Uzbekistan. – 2023.
7. Sobirovich, T. B. (2023). MANIFESTATION OF CIVIL SOCIETY IN THE IDEOSPHERE OF UZBEKISTAN. Innovative Society: Problems, Analysis and Development Prospects, 89-92.
8. Sobirovich, T. B., & Norman, Z. D. M. (2023). Harmony of National and Universal Values in Uzbekistan. Harmony, 7(1), 08-16.
9. Turdiyev, B. S. (2022). INTERPRETATION OF UNIVERSAL VALUES IN ZOROASTRIANISM. INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE, 1(7), 109-114. Sobirovich, T. B. Interethnic Harmony And Religious Tolerance- An Integral Part of The Ancient Traditions Of The Uzbeks.
10. Sobirovich T. B. National and universal principles of democracy //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2022. – T. 12. – №. 1. – C. 334-338.
11. Sobirovich T. B. The implementation of human indicator reforms in Uzbekistan //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2021. – T. 10. – №. 9. – C. 197-202.
12. Sobirovich T. B. Issues of gender equality in uzbekistan: Strategy of reforms //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2021. – T. 10. – №. 9. – C. 203-207.
13. Sobirovich T. B. National Principles of Democracy in Uzbekistan //Mediterranean Journal of Basic and Applied Sciences (MJBAS). – 2021. – T. 5. – №. 3. – C. 131-135.

